

Kun Pyhä Urho heinäsiirkat Suomesta karkoitti

ALAKERTA
Tuomas Hovi

• Kirjoittaja on filosofian maisteri ja toimii tutkijana folkloristiikan oppiaineessa Turun yliopistossa. Hän on itsekin esiintynyt Pyhän Urhon näytelmässä 2001.

Nyt on taas aika muistella miten suomalaisten suuri sankari Pyhä Urho karkotti heinäsiirkat pois Suomesta ja pelasti samalla Suomen viinirypälesadot. Kuulostaako vieraalta tai keksityltä? Sitä se onkin.

Pyhän Urhon legendalla katsotaan olevan kaksi eri alkutarinaa. Yhden mukaan Pyhän Urhon legenda sai alkunsa vuonna 1956 amerikansuomalaisen **Richard L. Mattsonin** keksimänä. Mattson työskenteli Ketolan tavaratalossa Virginiassa ja kerran kyllästyttyään naispuolisen työkaverinsa **Gene McCavicin** naljailuun siitä, ettei suomalaisilla ole samanlaisia pyhiämyksiä kuin irlantilaisien Pyhä Patrick, hän keksi tarinan suomalaisesta pyhiimyksestä Urhosta.

Mattsonin mukaan Pyhä Urho karkotti ennen viimeistä jääkautta myrkylliset sammakot pois Suomesta pelastaen samalla maan viinirypälesadon. Mattsonin tarinassa Urho oli poika, joka kasvoi suureksi ja vahvaksi syöttyään hapanta viiliä ja kalakeittoa. Tavaratalon naistyöntekijät järjestivät Pyhän Urhon päivän kunniaksi juhlat tavaratalon kahvihuoneessa ja McCavic kirjoitti aiheesta runon, ”Oodi Pyhälle Urholle”.

Alun perin kyseessä oli työporukan keskuudessa kerrottu viiti, joka myöhemmin levisi laajalle. Tosin Mattsonin mukaan Pyhän Urhon päivä oli alun perin toukokuun 24., jolloin myös ensimmäinen Pyhän Urhon päivän juhla pidettiin Ketolan tavaratalon kahvihuoneessa.

Vaikka Richard L. Mattsonia pidetäänkin Pyhän Urhon ”isänä”, on perinteellä olemassa myös toinen syntyhistoria. Bemidji Collegen psykologian professori **Sulo Havumäellä** on ollut suuri osuus Pyhän Urhon perinteen kehittämisessä ja etenkin sen leviämisesä. Havumäki oli katolinen, joka harrmittelii sitä, ettei suomalaisilla ollut kunnan vastinetta Pyhälle Patrickille.

Havumäen versiossa Pyhä Urho ajoi Suomen viiniköynnöksiä uhanneet heinäsiirkat pois Suomesta pelastaen näin viinirypälesadon. Havumäki myös vaihtoi juhlan päivämääräksi maaliskuun 16. päivän, siis päivää ennen Pyhän Patrickin juhlaa. Havumäen version heinäsiirkat sekä tarinassa mainitut viiniköynnökset jäivät elämään ja antoivat Pyhän Urhon juhlaile sen teemavärit: vihreän heinäsiirkoista ja purppuran viinirypäleistä.

Edellä mainituista versiosta Sulo Havumäen tarina Pyhästä Urhosta ja heinäsiirkoista levisi laajimmalle ja jäi

St.Urholle pystytetty patsas löytyy Menaghasta Minnesotasta.

elämään. Maaliskuun 16. päivänä vietetystä Pyhän Urhon päivästä muodostui yleinen juhlapäivä amerikansuomalaisten keskuudessa ja nykyään 16. maaliskuuta on julistettu seremoniaalisesti pyhäpäiväksi Pyhän Urhon kunniaksi Yhdysvaltojen kaikissa 50 osavaltiossa.

Pyhän Urhon päivää on 2000-luvulla juhlittu muun muassa Minnesotan, Montanan ja Oregonin vanhoilla suomalaisalueilla. Juhlien viettoon kuuluu esimerkiksi kauneuskilpailut, paraati, musiikkia, naamiaisia, tanssia ja ruuanlaittoa. Alun perin viitsistä ja huvittavasta reaktiosta irlantilaisien Pyhän Patrickin juhlaan lähtenyt perinne on edelleen voimissaan Yhdysvalloissa, missä Pyhän Urhon juhla järjestetään

TÄSTÄ ON KYSYMYS

1. Pyhän Urhon legendalla katsotaan olevan kaksi eri alkutarinaa.
2. Nykyään 16. maaliskuuta on julistettu seremoniaalisesti pyhäpäiväksi Pyhän Urhon kunniaksi Yhdysvaltojen kaikissa 50 osavaltiossa.
3. Heinäsiirkat sekä tarinassa mainitut viiniköynnökset jäivät elämään ja antoivat Pyhän Urhon juhlaile sen teemavärit: vihreän heinäsiirkoista ja purppuran viinirypäleistä.

vuosittain. Esimerkiksi Menaghan kaupungissa Minnesotassa Pyhää Urhoa juhlittiin koko kuluneen viikonlopun ajan.

Suomessa Pyhän Urhon päivä on luonnollisesti ollut vähemmän tunnettu. Turussa Pyhän Urhon päivää on kuitenkin vietetty jo 23 vuoden ajan. Vuonna 1987 Turun yliopiston Kulttuurien tutkimuksen laitoksessa työskennelleet **Hannu-Pekka Huttunen** ja **Lassi Saressalo** päättivät järjestää merkkipäivän kunniaksi Pyhän Urhon näytelmän Henrikinkatu 3:ssa sijaitsevan Fennicumin aulassa 16. maaliskuuta 1987. Tänä vuonna näytelmä esitetään huomenna keskiviikkona kello 12.

Näytelmän käsikirjoitus on Lassi Saressalon kirjoittama mukaelma Pyhän Urhon tarinasta. Vuosien mittaan näytelmän toteutus ja järjestäjätaho ovat muuttuneet, mutta itse näytelmää on esitetty Fennicumin lähistöllä miltei katkeamattomana siitä lähtien. Näytelmä on toteutettu sekä perinteisenä näytelmänä että nukketheaterina ja haastattelunmuotoisena.

Näytelmän ohessa on joskus ollut myynnissä myös Pyhä Urho-fanituotteita, kortteja ja julisteita. Välillä näytelmästä ovat vastanneet Kulttuurien tutkimuksen oppiaineiden henkilökunta ja välillä opiskelijat.

Viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana näytelmästä ovat vastanneet folkloristiikan ja kansatieteen ensimmäisen vuoden opiskelijat ai-nejärjestö NEFA-Turku ry:n avustuksella.